

Door Duitsers ingelijfde Pool liep over naar geallieerden:

'Wij waren de vechtersbazen'

De Poolse bevolking heeft vreselijk geleden tijdens de Tweede Wereldoorlog. Wadeck Scharink (81) werd met vele andere Poolse jongemannen op straffe van vervolging van hun familie gedwongen een Duits uniform met een 'P' te dragen, omdat zij in het door de bezetter als Duits grondgebied aangemerkte Silezië waren geboren. Het bracht hem via Duitsland, Nederland, een Amsterdamse gevangenis en Baden Württemberg als lid van generaal Rommels Afrikakorps in Tunis. Daar zag hij kans over te lopen naar de Britten en reed als tankbestuurder na maandenlang vechten tenslotte zegevierend met de 1e Poolse Pantserdivisie Breda binnen.

Door: Dick Schaap

Wadeck Scharink woont in Oosterhout, waar hij al 56 jaar getrouwd is met Jet Vermeulen (81). "Wij waren de vechtersbazen van de geallieerden. Als de anderen niet vooruit konden komen, riepen ze: 'Roep de Polen maar!' Wij hadden als Polen het gevoel niets te verliezen te hebben. We waren keihard." Jet Vermeulen stond met een kind

aan haar rokken in de St. Jorisstraat in Oosterhout de ramen te lappen, toen Wadeck met twee andere Poolse militairen passeerde. "Hij zei tegen mij: 'Hallo meisje, is dat jouw kind?' Ik zei: 'Nee, dat is van mijn zuster, zij is dood'", vertelt Jet over hun eerste ontmoeting. "Hij zei: 'Ach, dan brengen we vanavond effe iets voor die kleine' en liep door. Ik vertelde het aan mijn moeder. Zij zei: 'Dat zijn onze bevrijders, dat mag gerust.' Om zeven uur kwamen

ze aan de deur met brood en een blik boter." Wadeck kreeg verkering met Jet en is een paar jaar geleden voor het eerst in zijn oude vaderland terug geweest. Zijn ouders bleken de oorlog niet te hebben overleefd. Tot hun verbazing kwamen Jet en Wadeck tot de ontdekking, dat zij in 1921 een dag na elkaar waren geboren. Wadeck op 7 januari en Jet op 8 januari.

"Toen Poolse tanks Brabant bevrijdden, rolde Wadeck rechtstreeks het hart van Jet binnen", zong de familie toen ze 50 jaar waren getrouwd. "De bevrijding betekende voor hen dubbel geluk dat nu al 50 jaar duurt." Wadeck werd Nederlander en liet zijn naam veranderen, toen bleek dat hij in zijn oude en tot het Oostblok behorende vaderland als een dubbele verrader werd beschouwd, omdat hij behalve aan de zijde van geallieerden ook als lid van het Nederlandse Detachement van de VN in Korea tegen de Noord-Koreanen en Chinezen had gevochten. Hij voelde zich bedreigd.

Beschimpt en bestraft

De Dwangpolen werden in het Duitse leger als oud vuil behandeld. Beschimpt en veelvuldig bestraft. De bevolking van de bezette gebieden keek ze met de nek aan. Toen ze voor hun inlijving uit het Poolse Rybnik met de trein naar Immenstadt in Zuid-Duitsland vertrokken, zongen ze luidkeels het Poolse volkslied. Ze riepen naar de mensen op het station: "Wij zijn Poolse gevangenen en worden in Duitse uniformen gestoken." Met een half Poolse, half Duitse compagnie werd Wadeck in 1943 in Zandvoort gelegerd en op wacht bij het met prikkeldraad afgesloten strand in het Duits uitgescholden door een passerende vrouw.

"Ik werd toen zo kwaad, dat ik mijn scherpe patronen in het zand trapte", vertelt Wadeck. Een vrouw in een nabij geopend winkeltje zag het

● Wadeck Scharink (uiterst rechts) in de omgeving van Breda, 1944.
Foto: privé-collectie Wadeck Scharink

• Britse militairen tijdens de bevrijding van Eindhoven. Foto: NIOD

Offensief

In de daaropvolgende wintermaanden bevroor het front in Nederland langs de grote rivieren. De geallieerde bevelhebbers waren toen al lang weer met hun gedachten bij de grote aanval op Duitsland (Westwall, Ruhrgebied), hoewel het Duitse wanhoopsoffensief in de Ardennen nog voor een fikse vertraging zorgde. Pas toen de geallieerden in februari 1945 het offensief op het Duitse Rijnland inzetten en op 7 maart een overgang over de Rijn forceerden, kwam de bevrijding van de in de hongerwinter geteisterde bevolking van Noord-, Oost- en West-Nederland dichterbij. Terwijl de geallieerde hoofdmacht Duitsland binnentrok, kreeg *the First Canadian Army* van generaal Harry Crerar opdracht ter beveiliging het zijterrein te zuiveren, oftewel Oost- en Noord-Nederland. Het was inderdaad met recht een 'oorlog op de flank' te noemen. De in dit gebied aanwezige Duitse eenheden boden slechts her en der tegenstand van

enige betekenis, zodat de Canadezen al op 18 april de Afsluitdijk bereikten. Terwijl er tot in de eerste week van mei plaatselijk nog felle gevechten plaatsvonden (bijvoorbeeld bij Delfzijl en Groningen), wachtte het in de voorgaande winter door de honger geteisterde West-Nederland ongedurig op zijn bevrijders. De geallieerden rukten evenwel niet verder op dan tot de Grebbelinie. West-Nederland was militair-strategisch gezien van geen belang meer, zodat het risico van grote vernielingen en verliezen bij een verdere opmars (onder militairen en burgers) te groot werd geacht. Voor de meeste bewoners van Holland was de bevrijdingsdag daarom ook echt de bevrijding.

Multinationale troepenmacht

De geallieerde troepen die Nederland in twee fasen bevrijdden en in de maanden daarna de wederopbouw een belangrijke impuls gaven, behoorden als gezegd voor het over-

grote deel tot Montgomery's 21st Army Group. Bij deze vooral met Britse en Canadese divisies samengestelde legergroep was ook de Poolse divisie ingedeeld die onder meer in 1944 bij de bevrijding van Noord-Brabant nadrukkelijk van zich deed spreken, en nog enkele (kleinere) Franse, Belgische, Nederlandse en Noorse eenheden. Het Amerikaanse aandeel in de bevrijding van Zuid-Nederland hing samen met de inzet van Amerikaanse (luchtlandings)divisies tijdens Market Garden en de daaraan voorafgaande gevechten in Zuid-Limburg. Het Nederlandse aandeel in en bijdrage aan deze multinationale troepenmacht was uiteraard van uiterst bescheiden omvang. Desondanks hebben ook diverse Nederlandse eenheden zeker hun steentje aan de bevrijding bijgedragen. Zo vocht de bij de Britten ingedeelde en ongeveer 1.300 man sterke Koninklijke Nederlandse Brigade 'Prinses Irene' in Noord-Brabant, onder meer tijdens de bevrijding van Tilburg. Tot de verbeelding sprak ook het optreden van tientallen commando's van *No.2 (Dutch) Troop no.10 (Interallied) Commando* tijdens de strijd om Walcheren en tijdens Market Garden, alsook de maandenlange inzet van de in 1944 opgerichte stoottroepen en van enkele genie-eenheden. Ten slotte verdienen in deze korte opsomming de vele verzetsgroepen en tal van burgers, die de geallieerde bevrijders in 1944 en 1945 op de meest uiteenlopende wijzen terzijde stonden, nadrukkelijk vermelding.

De bevrijding van Nederland was kostbaar. Dit gold niet alleen voor het eindresultaat (de vrijheid), maar ook voor het militair optreden zelf. De oorlogsschade in de gebieden die korte of langere tijd in de frontlinie lagen was enorm. Bovendien sneuvelden ongeveer 13.000 geallieerde militairen en kwamen in deze maanden maar liefst 23.000 Nederlandse burgers als gevolg van de gevechtshandelingen om het leven. Het zijn ook deze offers die in Nederland jaarlijks op waardige wijze worden herdacht en die we ook in dit nummer van *Checkpoint* met respect in herinnering oproepen. CP

● Cromwell tank met militairen van het Poolse Verkenning Regiment 10 Pulk Strzelcow Konnych tijdens de bevrijding van Terheijden, november 1944. Foto: Instituut voor Militaire Geschiedenis Koninklijke Landmacht

en vroeg hem waarom hij dat deed. "Dan kunnen de Duitsers minder schieten", antwoordde Wadeck. "Ze vertelde dat ze uit Joegoslavië kwam en zei dat ik 's avonds naar het cafeetje van Petrowitz moest gaan. Daar zouden ze mij wel verder kunnen helpen."

Wadeck kwam daar in contact met de illegaliteit. Petrowitz dacht dat hij van nut kon zijn bij het naar Engeland sluiten van mensen. Maar de licht ontvlambare Poolse jongeman kwam bij een straf oefening in aanvaring met een Duitse onderofficier. "Ik smeed mijn papieren voor zijn voeten en schreeuwde: *'Ich mache die Scheisse nicht mehr mit! Ich bin Pool!'* Ik moest daarna voor de krijgsraad

komen." Hij kreeg een half jaar celstraf: vier maanden in Amsterdam, twee maanden in Duitsland. Daarna woog hij nog slechts 45 kilo. Hij mocht toen paarden van de cavalerie verzorgen, voor de foerier werken en een paar dagen naar huis. Daar vertelden zijn ouders hem, dat zijn zuster was overleden.

Naar Afrika

Wadeck ontsnapte in november 1943 aan de oorlog in Rusland door zich te melden voor het Afrikakorps van generaal Rommel. "Daar hadden de Duitsers al flinke klappen gekregen", vertelt hij. "Er hebben zich toen meer Polen die op de nominatie stonden om naar Rusland

te worden gezonden voor Afrika gemeld." In Messina op Sicilië moesten ze eerst gevangen genomen Amerikanen begeleiden naar Reggio di Calabria in de laars van Italië.

"Daar waren ook Polen bij. Ze vroegen wat wij voor soldaten waren. 'We zijn Poolse gevangenen in Duitse uniformen en we gaan naar Afrika', vertelden we. 'Wat gaan jullie doen in Afrika?', vroegen ze toen. 'Vluchten natuurlijk, overlopen', zeiden we en lachen die Amerikanen."

Met laagvliegende transportmachines werden de Polen overgevlogen naar Tunis. Wadeck begreep dat het daar absoluut niet pluis was. "Die piloten waren doodsbang. Die zaten met rozenkransjes tussen hun vingers te bidden. Na de landing moesten we onmiddellijk tussen de cactussen duiken. Luchtalarm. Engelse bommenwerpers." In Afrika kreeg hij tenslotte de kans om te vluchten en over te lopen naar de Britten. De eerste Europeaan die hij ontmoette was een Fransman. "Ik zei *'aqua'*, want ik barstte van de dorst. Hij gaf me een beetje water en noemde me *'Allemand'*. 'Ik ben geen Allemand, ik ben *Polonais'*, zei ik. Toen zei hij dat ik naar de Engelsen moest gaan en wees me de weg."

Ergens in de bergen stuitte hij op een Britse stelling. "Die lui schrokken zich rot toen ik ineens in mijn Duitse tropenuniform voor ze opdook. Ik zei: 'Rustig blijven, ik ben geen Duitser.' Ik was alleen. Het interesseerde me toen al niet meer wat er verder met mij zou gebeuren. Met een klein wagentje van de divisie brachten ze mij naar de Engelse MP. Onderweg kwam er een Duits vliegtuig laag aanvliegen. Ze riepen allemaal: 'Helmen op!' Maar ik deed dat niet. Ik was niet bang en gaf toen niet veel meer om het leven."

Naar Normandië

Maar het leven had nog veel meer in petto voor Wadeck. Hij werd na verhoor door de MP geschikt geacht om

dienst te nemen in het Poolse leger in Groot Brittannië. Met de *Samaria* stak hij over naar Gibraltar en voer vandaar in konvooi naar Liverpool. In Schotland werd hij ingedeeld in een soort vreemdelingenlegioen. Een Poolse commandant kwam daar Polen werven voor de te vormen 1e Poolse Pantserdivisie. Bij de zware opleiding voor het besturen van een *Shermantank* voor de invasie in Frankrijk ontmoette hij Polen uit alle windstreken. "Er waren zelfs Polen uit Siberië bij!"

Met zestien Sherman tanks in een

tie die ooit was ondernomen. Wadeck en zijn makkers moesten met het Britse Tweede Leger na de landing onder zwaar vuur optrekken naar Caen. Maar aan het einde van de eerste dag waren Caen én Bayeux nog stevig in Duitse handen en waren er van de 156.000 gelande geallieerde militairen al bijna tienduizend gesneuveld of zodanig gewond geraakt dat zij niet langer aan de strijd konden deelnemen. De Polen raakten achter Caen op weg naar Parijs drie dagen ingesloten. "De commandant was de weg kwijtgeraakt. We hadden geen eten en nauwelijks munitie meer", vertelt Wadeck. Maar na de uitbraak namen ze 1.500 Duitsers, onder wie een generaal, gevangen. "We kregen contact met de Amerikanen. Zij namen de zorg voor de gevangenen van ons over." Na een week rust en vervanging van verloren tanks trokken de Polen verder in de richting van België. "De Duitsers waren nog lang niet verslagen en wij moesten vaak stoppen om te wachten op bevoorrading." Van Gent trokken zij naar Antwerpen en vandaar via Turnhout en Merksen naar Baarle-Nassau. "Daar moesten we een paar dagen blijven. Vier zwaar bewapende bataljons, die zich snel konden verplaatsen." De Polen hadden een enorme hekel aan oponthoud. "Wij wilden zo gauw mogelijk verder. In volle vaart naar Nederland en dan Duitsland. De Engelsen en Canadezen beschouwden ons daarom als halve gekken."

Infanteristen gesneuveld

Wadeck spreekt vertederend over de 'kleine mooie huiskens' in Baarle-Nassau. De mensen daar reageerden echter nerveus op de komst van de geharde Poolse strijders. "Vooral de vrouwen", zegt Wadeck. "Je hoeft niet bang voor ons te zijn, zeiden we. We slapen niet bij jullie, hoor. We slapen buiten." Van Baarle-Nassau trokken ze al vechtend op naar Breda. In Alphen in Noord-Brabant verloren ze zes infanteristen en een aantal tanks. De bevrijding van Breda vergeet Wadeck nooit. "We vielen er 's morgens binnen met een com-

pagnie. De vreugde van de bevolking. Maar je mag niet stilstaan. Je moet in beweging blijven en zoeken naar de vijand. 'Daar komen die Poolse brandstichters', hoorden we de Duitsers op hun zender zeggen." Van Breda vertrokken ze al weer snel naar de Moerdijk. "Daar was het zwaar. Daar was ik voor de eerste keer bang en heb ik mijn tank verloren", vertelt Wadeck. "Een polder. Drie boerderijen. Drassige grond. Allemaal smalle wegen. Daar moesten we met de Amerikanen aanvallen. De luitenant zei tegen mij: 'Richt op die kerktoren.' Ik zei: 'Daar zijn geen kanonnen. We moeten links van die boerderij op die tuinen richten.' Hij wilde dat niet. We kwamen onder vuur te liggen. Ik kon met mijn tank niet meer achteruit. We moesten springen." In Wilhelmshaven kwam de Poolse vechtmachine in mei '45 tenslotte tot stilstand. Duitsland had gecapituleerd. De oorlog was voorbij. Wadeck trouwde op 25 april 1946 met Jet Vermeulen en ging bij een leerfabriek in Oosterhout werken. Wat restte waren herinneringen aan de gewoonten van de Amerikanen, Engelsen, Schotten, Canadezen en Hollanders tijdens de oorlog. "Schotten dansten met wilde sprongen, Engelsen riepen: *'Fuck the bloody Pool'*. De Amerikanen namen het voor je op en dan werd het meppen." Het bloed kroop echter waar het niet gaan kan toen de Koreaanse Oorlog (1950-1953) uitbrak. Wadeck Scharink meldde zich voor uitzending met het Nederlandse Detachment van de VN. "Leuk was anders", zegt zijn vrouw. "We hadden toen twee kinderen, een dochtertje van zes en een zoon van zeven jaar. We waren natuurlijk doodsbang dat hem iets zou overkomen." Tot 1963 heeft Wadeck na zijn behouden terugkeer uit Korea als beroepsmilitair in het leger gediend. Daarna heeft hij nog heel wat jaartjes als onderhoudsmoniteur bij een bouwbedrijf in Brabant gewerkt. Nu maakt hij graag drie maal per dag een wandeling en voert dan eenden en een zwerfkat in zijn buurt.

● De nu 81-jarige Wadeck Scharink.
Foto: Karin Stroo

landingsboot, twee naast elkaar, stormden ze op D-Day, *Decision Day*, Dag der Beslissing, op de Normandische kust af. "Die Engelsen begrepen niks van ons", zegt Wadeck. "Die Polen drinken en zingen, terwijl ze straks dood op het strand liggen." Het was een verschrikking. D-Day was de meest gecompliceerde en hachelijke opera-